

Dorota Sokołowska*

DEFINIOWANIE POJĘCIA UTWORU NAUKOWEGO W REGULAMINACH SZKÓŁ WYŻSZYCH

Streszczenie

Zgodnie z art. 86c ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym senat uczelni wyższej uchwala regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji. W artykule została dokonana analiza definicji utworu naukowego zawartych w 25 regulaminach szkół wyższych, pomimo że przepisy prawa nie wymagają definiowania utworu naukowego w tych regulaminach. Analiza przeprowadzona przy uwzględnieniu przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych doprowadziła do wniosku, że zawarte w regulaminach szkół wyższych definicje utworu naukowego nie w pełni odpowiadają przepisom tej ustawy. Z tego względu rekomendowane jest traktowanie tych definicji jako autonomicznych i uwzględniających aspekty specyficzne dla profilu danej uczelni.

Słowa kluczowe: prawo autorskie, utwór, utwór naukowy, szkoła wyższa, regulamin, definicja

* dr hab. Dorota Sokołowska, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego

Obowiązek uchwalenia regulaminu zarządzania prawami własności intelektualnej w uczelniach wyższych

Obowiązek uchwalania na uczelniach wyższych regulaminów zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji (początkowo: wyników badań naukowych i prac rozwojowych) został początkowo wprowadzony do ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym¹ z dniem 1 października 2011 r., na skutek nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 18 marca 2011 r., wprowadzającej nowy art. 86c². W uzasadnieniu powyższej zmiany stwierdzono jedynie, że spowoduje to „lepsze wykorzystanie potencjału badawczego i dydaktycznego” i ma „doprowadzić do usystematyzowania procesu zarządzania własnością intelektualną uczelni oraz umożliwienia zainteresowanym przedsiębiorcom szerszego pozyskiwania efektów badań naukowych prowadzonych w uczelni”³.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 86c ust. 1 pkt 1 psw senat (w przypadku uczelni niepublicznych organ wskazany w statucie) uchwała regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji, który określa w szczególności:

- 1) prawa i obowiązki uczelni, pracowników oraz studentów i doktorantów w zakresie ochrony i korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej;
- 2) zasady wynagradzania twórców;
- 3) zasady i procedury komercjalizacji;
- 4) zasady korzystania z majątku uczelni wykorzystywanego do komercjalizacji oraz świadczenia usług naukowo-badawczych.

Niezależnie od tego w regulaminie uczelni i publicznej należy też określić (art. 86c ust. 2):

- 1) zasady podziału środków uzyskanych z komercjalizacji między twórcą będącym pracownikiem uczelni publicznej a tą uczelnią;

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm. – dalej psw.

² Ustawa z 18.03.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 84, poz. 455, z późn. zm.

³ Druk sejmowy nr 3391 z 17 września 2010 r.

- 2) zasady i tryb przekazywania uczelni publicznej przez pracownika, studenta lub doktoranta tej uczelni informacji o wynikach badań naukowych lub prac rozwojowych oraz o *know-how* związanym z tymi wynikami, informacji o uzyskanych przez pracownika środkach z komercjalizacji oraz zasady i tryb przekazywania przez pracownika przysługujących uczelni publicznej części środków uzyskanych z komercjalizacji;
- 3) zasady i tryb przekazywania pracownikowi przez uczelnię publiczną informacji o decyzjach, o których mowa w art. 86e ust. 1⁴ i 2⁵, oraz zasady i tryb przekazywania przez uczelnię publiczną przysługujących pracownikowi części środków uzyskanych z komercjalizacji.

W powyższej postaci przepis został wprowadzony przez art. 1 pkt 69 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw⁶ i obowiązuje od dnia 1 października 2014 r., jednak na podstawie art. 46 pkt 1 tej ustawy powstał obowiązek uchwalenia regulaminów do dnia 31 marca 2015 r.

W literaturze zauważa się, że wskazane kwestie mają charakter „ogólny i węzłowy”, wymieniona lista zagadnień ma charakter otwarty, zatem od uczelni będzie zależeć poziom szczegółowości poszczególnych rozwiązań⁷. Stąd uzasadnione jest postawienie pytania odnośnie do faktu i sposobu wykorzystywania w regulaminach pojęcia „utworu naukowego”, względnie o jego definicje i egzemplifikacje.

⁴ 1. Uczelnia publiczna w okresie trzech miesięcy od dnia otrzymania od pracownika informacji o wynikach badań naukowych lub prac rozwojowych oraz o *know-how* związanym z tymi wynikami podejmuje decyzję w sprawie ich komercjalizacji.

⁵ 2. W przypadku podjęcia przez uczelnię publiczną decyzji o niekomercjalizacji albo po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, uczelnia jest zobowiązana, w terminie trzydziestu dni, do złożenia pracownikowi oferty zawarcia bezwarunkowej i odpłatnej umowy o przeniesienie praw do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz *know-how* związanego z tymi wynikami, łącznie z informacjami, utworami wraz z własnością nośników, na których utwory te utrwalono, i doświadczeniami technicznymi, przekazanymi zgodnie z ust. 5 pkt 2. Umowa powinna zostać zawarta w formie pisemnej, pod rygorem nieważności. Wynagrodzenie przysługujące uczelni publicznej za przeniesienie praw nie może być wyższe niż 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego na dzień zawarcia umowy.

⁶ Dz. U. poz. 1198, z późn. zm.

⁷ M. Salamonowicz, *Prawna regulacja komercjalizacji własności intelektualnej publicznych szkół wyższych*, Warszawa 2016, s. 124.

Pojęcie utworu naukowego w regulaminach uczelni wyższych przed dniem 31 marca 2015 r.

W wyniku przeglądu regulaminów 20 polskich uczelni wyższych⁸ dokonanego jesienią 2014 r.⁹ stwierdzono, że tylko w dwóch przypadkach (Politechnika Lubelska i Politechnika Gdańska) zastosowano w regulaminie definicję utworu naukowego jako utworu zawierającego rezultaty pracy naukowej. Ponadto biorąc pod uwagę treść wszystkich badanych regulaminów, można było sformułować katalog utworów uznawanych przez uczelnie wyższe za utwory naukowe, a mianowicie: prace magisterskie, rozprawy doktorskie, rozprawy habilitacyjne, monografie, artykuły, prace twórcze oparte na oryginalnym materiale eksperymentalnym lub wnoszące nowe oryginalne wyniki badawcze, książki naukowe (tzn. zwarte opracowania z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej), artykuły naukowe porządkujące określony obszar wiedzy naukowej lub cykl wyników badawczych, programy komputerowe, bazy danych, dzienniki prac badawczych, materiały dydaktyczne, podręczniki, skrypty, zeszyty, materiały e-learningowe, programy studiów, sylabusy, programy zajęć, ekspertyzy, utwór audiowizualny¹⁰.

Pojęcie utworu naukowego w regulaminach uczelni wyższych od dnia 31 marca 2015 r. – uwagi ogólne

Ponowny przegląd dokumentów 20 uczelni wyższych wziętych pod uwagę w 2014 r. doprowadził do wniosku, że w 6 przypadkach¹¹ uniwersytety nie ujawniły

⁸ Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Jagielloński, Politechnika Lubelska, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Uniwersytet Warszawski, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Politechnika Gdańska, Politechnika Śląska, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Warmiński-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Rzeszowski, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu.

⁹ Zob. D. Sokołowska, *Pojęcie i postacie utworu naukowego w świetle prawa autorskiego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, nr 2, s. 77–78 i podane tam źródła.

¹⁰ Stwierdzono brak zarówno definicji utworu naukowego, jak i przykładów tego typu utworów w regulaminach następujących uczelni: Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Rzeszowski, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu (zob. D. Sokołowska, *Pojęcie i postacie...*, s. 78).

¹¹ Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Wrocławski, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski.

niły na swoich stronach internetowych uchwalonych aktualnych regulaminów zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji. Kolejnych 8 uczelni w regulaminach uchwalonych zgodnie z nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym nie zawarło definicji bądź egzemplifikacji utworów naukowych¹². Zatem obserwacja ewolucji treści regulaminu w zakresie pojęcia utworu naukowego jest możliwa tylko na przykładzie 6 następujących uczelni wyższych: Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Politechnika Lubelska, Politechnika Gdańska, Politechnika Śląska. Należy przy tym podkreślić, że Politechnika Lubelska¹³ i Politechnika Gdańska¹⁴ dokonały zmiany poprzedniego pojęcia utworu naukowego, przyjmując obecnie, że chodzi o rezultat naukowego procesu poznawczego, zorientowany na przedstawienie rzeczywistości, chociaż w tym względzie pojawiły się również pewne różnice.

Generalnie jednak analiza regulaminów opublikowanych na stronach internetowych uczelni objęła 60 dokumentów, z których 25¹⁵ definiuje pojęcie „utworu naukowego”, a 35¹⁶ definicji takiej nie zawiera, chociaż zazwyczaj stosowane jest

¹² Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

¹³ § 3 pkt 10 – utwór stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, który w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej jest zorientowany na obiektywne przedstawienie rzeczywistości, np. artykuł, referat, monografia.

¹⁴ § 2 pkt 1.1 – utwory, które stanowią rezultat naukowego procesu poznawczego, zorientowane na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości, w tym rozprawa doktorska lub habilitacyjna pracownika Uczelni.

¹⁵ Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Politechnika Lubelska, Politechnika Gdańska, Politechnika Śląska, Politechnika Warszawska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Akademia Sztuki w Szczecinie, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

¹⁶ Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Morska w Gdyni, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu,

to określenie w treści regulaminu. Analiza definicji proponowanych w regulaminach dowodzi istotnych różnic pomiędzy nimi, ale też w szeregu przypadkach zauważalne są przynajmniej częściowe zbieżności. Znamienne jest, że aż w 14 przypadkach przyjęto, że utwór naukowy stanowi „rezultat naukowego procesu poznawczego”, ponadto ukierunkowany na „przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości” (5 przypadków). Można uznać to za odzwierciedlenie poglądów na temat utworu naukowego formułowanych w doktrynie od dziesięcioleci.

Zauważalne jest zatem nawiązanie do najbardziej rozpowszechnionej definicji utworu naukowego, sformułowanej przez H. Haberstumpfa (utwór, którego podstawowa funkcja komunikacyjna ma cel informacyjny, utwór taki nie jest zatem zorientowany na siebie, lecz na przedstawiony w nim, obiektywnie istniejący, stan rzeczy¹⁷).

Kwestię „odkrycia pewnej obiektywnie istniejącej rzeczywistości” w utworze naukowym eksponował również A. Kopff, kwestionując jednak z tego względu ochronę treści takiego utworu¹⁸, czemu przeciwstawiał się J. Bleszyński, odróżniający treść dzieła naukowego od obiektywnie istniejącej rzeczywistości (ustalenia naukowego)¹⁹. Przede wszystkim jednak implementowane w regulaminach jest ujęcie prezentowane przez J. Bartę i R. Markiewicza, kwalifikujących jako utwory naukowe te, które stanowią rezultat naukowego procesu poznawczego

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Politechnika Rzeszowska, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Politechnika Poznańska, Politechnika Wrocławskiej, Wojskowa Akademia Techniczna, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, Uniwersytet Zielonogórski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie, Instytut Matematyczny PAN, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

¹⁷ H. Haberstumpf, *Zur Individualität wissenschaftlicher Sprachwerke*, Freiburg 1982, s. 22–26 (za: R. Markiewicz, *Ochrona prac naukowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1990, z. 55, s. 19).

¹⁸ Por. A. Kopff, *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawy i Studia” 1961, t. 36, s. 10, 15; A. Kopff, *Wpływ postępu techniki na prawo autorskie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1988, z. 48, s. 26.

¹⁹ J. Bleszyński, *Prawo autorskie*, Warszawa 1988, s. 47–48.

i które równocześnie, w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej, są zorientowane nie „na siebie”, jak utwory artystyczne, lecz na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości²⁰.

Pojęcie utworu naukowego w regulaminach uczelni wyższych od dnia 31 marca 2015 r. – uwagi szczegółowe

Analiza poszczególnych definicji przyjętych w regulaminach głównie w 2015 r. pozwala na sformułowanie wniosku, że definicje utworów naukowych nie powielają się dosłownie, formułowane są pod różnym kątem, a w niektórych przypadkach towarzyszy im egzemplifikacja rodzajów utworów naukowych. Trudno jednocześnie uznać którąkolwiek z przyjętych definicji za wzorcową ze względu na zastrzeżenia, jakie można poczynić z uwagi na przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 r.²¹. Z tego względu dla oceny ujęć utworu naukowego proponowanych w regulaminach szkół wyższych zasadnicze znaczenie ma ustalenie, czy definicje te mają ściśle odpowiadać wymogom stawianym przez ustawę o pr. aut., doktrynę i orzecznictwo pr. aut., czy też mogą mieć charakter autonomiczny, odpowiadający potrzebom danej uczelni. Dodać przy tym należy, że przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym nie wymagają sformułowania definicji utworu naukowego. Z tego względu *prima facie* można by przychylić się do tezy o fakultatywnym i autonomicznym charakterze ujmowania pojęcia utworu naukowego w regulaminach zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji szkół wyższych.

Niezależnie od powyższej konkluzji możliwe jest dokonanie przeglądu definicji utworu naukowego zawartych w regulaminach w relacji do prawa autorskiego, ale też z sygnalizowaniem kwestii redagowania tekstów prawnych, przy uwzględnieniu poniższych aspektów dostrzeżonych w 25 analizowanych tekstach. Z uwagi na ich wieloaspektowość poczynione uwagi mają jedynie walor przyczynkowy.

²⁰ Zob. J. Barta, R. Markiewicz, w: *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 156.

²¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 666, z późn. zm. – dalej pr. aut.

- 1) Odwołanie się w różnym stopniu do pojęcia utworu w rozumieniu prawa autorskiego, zwłaszcza do art. 1 i art. 14 pr. aut.²²

Tego rodzaju ujęcie utworu, w tym utworu naukowego, powinno być uznane za wiążące na tle ustawy o pr. aut. oraz doktryny i orzecznictwa z tego zakresu. Problematyczne wobec tego mogą okazać się sytuacje, w których dalsza część definicji określonej w regulaminie koliduje z prawem autorskim. Przykładowo, w regulaminie Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie przyjęto, że pojęcie utworu naukowego „ma zastosowanie także do pracowniczego projektu wynalazczego”, co może być źródłem wątpliwości, zwłaszcza w kontekście ustawy Prawo własności przemysłowej²³, która pod tym pojęciem ujmuje wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych i projekty racjonalizatorskie (art. 3 ust. 1 pkt 6). Te z kolei dobra winny spełniać szereg przesłanek określonych w ustawie Prawo własności przemysłowej, z pominięciem jednak wymogu posiadania cech utworu.

- 2) Odwołanie się do przesłanki oryginalności – „oryginalne wyniki badawcze”²⁴, „oryginalne treści”, „oryginalne analizy i wnioski”²⁵.

Wprawdzie przesłanka oryginalności nie została *expressis verbis* wyrażona w definicji utworu w art. 1 pr. aut., ale odwoływanie się do niej jest na gruncie prawa autorskiego celowe i powszechnie stosowane, pomimo że wyjaśnianie pojęcia oryginalności nie jest jednolite. Zdaniem J. Barty i R. Markiewicza termin „oryginalność” należy utożsamiać z zastosowanym w art. 1 pr. aut. określeniem „przejaw działalności twórczej”²⁶. Jednakże za trafniejsze można uznać tłumaczenie „indywidualnego charakteru” przejawu działalności twórczej właśnie za pomocą cechy „oryginalności”²⁷. Zdaniem M. Poźniak-Niedzielskiej i A. Niewęglowskiego oryginalność oznacza, że „twórca rzeczywiście wzbogacił dotychczasowy stan rzeczy nowymi ele-

²² Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku.

²³ Ustawa z 30 czerwca 2000 r., tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1410, z późn. zm. – dalej pwp.

²⁴ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.

²⁵ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

²⁶ J. Barta, R. Markiewicz, w: *Prawo autorskie...*, red. J. Barta, R. Markiewicz, s. 22.

²⁷ Zob. E. Ferenc-Szydełko, w: *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydełko, Warszawa 2014, s. 15.

mentami”²⁸. W orzecznictwie upatruje się cechę oryginalności w tym, że „utwór powinien stanowić rezultat działalności kreacyjnej, prowadząc do powstania subiektywnie nowego wytworu intelektu”, przeciwstawiając to efektowi „działalności wyłącznie rutynowej, szablonowej, zdeterminowanej (przez przeznaczenie, materiał, wiążące schematy), pozbawiającej twórcę swobody dokonywania wyborów”²⁹. Czasem jednak w orzecznictwie pojęcie oryginalności „odnosi się do samego procesu twórczego”³⁰. Trudno wobec tego ustalić, w jakim ujęciu przesłanka oryginalności występuje w badanych regulaminach szkół wyższych.

3) Odwołanie się do przesłanki nowości – „nowe wyniki badawcze”³¹, „nowe treści”³².

Przesłanka nowości nie została wymieniona w art. 1 pr. aut., jak i nie jest uznawana w orzecznictwie za niezbędną cechę twórczości³³, w znaczeniu obiektywnym. W wyroku z 3 października 2007 r. SN uzupełnił to twierdzenie wyjaśnieniem, że utworem w rozumieniu art. 1 pr. aut. „może być kompilacja wykorzystująca dane powszechnie dostępne, pod warunkiem, że ich wybór, segregacja i sposób przedstawienia ma znamiona oryginalności”³⁴. Jednakże przesłanka nowości bywa akceptowana w doktrynie i orzecznictwie prawa autorskiego w kontekście koncepcji „subiektywnej nowości wytworu intelektu”, czyli w odniesieniu do pojawienia się „subiektywnie nowego wytworu intelektu”³⁵.

4) Odwołanie się do kwalifikacji prawnej twórcy – przesłanka stworzenia utworu naukowego „przez pracownika”³⁶.

W świetle art. 1 pr. aut. nie ma znaczenia jakakolwiek kwalifikacja prawna twórcy. Kwestia ta zyskuje na znaczeniu w ujęciu art. 12 i art. 74 ust. 2

²⁸ M. Poźniak-Niedzielska, A. Niewęglowski, w: *System prawa prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 13: *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2013, s. 10.

²⁹ Zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25 września 2014 r., sygn. I ACa 574/14, LEX nr 1587351.

³⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z 6 marca 2014 r., sygn. V CSK 202/13, LEX nr 1486990.

³¹ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

³² Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

³³ Por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2006 r., sygn. I CK 281/05, LEX nr 181263; z 22 czerwca 2010 r., sygn. IV CSK 359/09, LEX nr 694269.

³⁴ Sygn. II CSK 207/07, LEX nr 527097.

³⁵ Zob. E. Ferenc-Szydełko, w: *Ustawa o prawie...*, s. 17; J. Barta, R. Markiewicz, w: *Prawo autorskie...*, red. J. Barta, R. Markiewicz, s. 22.

³⁶ W definicji „utworu pracowniczego naukowego” – Uniwersytet Gdański, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

oraz art. 14 pr. aut., regulujących m.in. sytuację prawną pracownika w kontekście autorskich praw majątkowych do utworu. Należy nadmienić, że art. 14 pr. aut. uznawany jest za *lex specialis* wobec art. 12 pr. aut.³⁷. W doktrynie stwierdza się, że przepis art. 14 pr. aut. dotyczy wszystkich utworów naukowych stworzonych przez pracowników instytucji naukowych, niezależnie od ich statusu, ponieważ dla określenia charakteru utworu nie ma znaczenia pozycja zawodowa autora, w szczególności to, czy jest on zatrudniony na stanowisku naukowym, czy innym³⁸.

Z tych względów powiązanie utworu naukowego z podmiotową kwalifikacją twórcy jako „pracownika” można ocenić pozytywnie, z tym jednak zastrzeżeniem, że należy brać pod uwagę ewentualną definicję pracownika przyjętą dla potrzeb danego regulaminu. W przypadku ustawy o pr. aut. uzasadnione jest definiowanie pracownika z uwzględnieniem przepisów Kodeksu pracy, co znalazło zasadniczo odzwierciedlenie w badanych regulaminach. Jednocześnie jednak każdy z regulaminów znajduje zastosowanie także do innych niż pracownicy adresatów, tj. zwłaszcza studentów i doktorantów, jak i innych osób niezwiązanych z uczelnią stosunkiem pracy. To z kolei może prowadzić do wniosku, że w rozumieniu takiego regulaminu np. rozprawa doktorska nie będzie pretendować do miana utworu naukowego.

5) Odwołanie się do kwalifikowanego procesu poprzedzającego ustalenie utworu – utwór naukowy jako „rezultat naukowego procesu poznawczego”³⁹.

Brzmienie art. 1 ust. 1 pr. aut. w części dotyczącej „przejawu działalności twórczej o indywidualnym charakterze” nie ma charakteru jednoznacznego, gdyż *prima facie* w kwalifikacji utworu zdaje się nadawać znaczenie charakterowi

³⁷ Zob. J. Barta, R. Markiewicz, w: *Prawo autorskie...*, red. J. Barta, R. Markiewicz, s. 156; A. Nowicka, w: *System...*, red. Z. Radwański, t. 13, s. 117; M. Poźniak-Niedzielska, w: *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu*, red. M. Poźniak-Niedzielska, Bydgoszcz 2006, s. 41. Ponadto zob. uchwała Sądu Najwyższego z 14 lutego 2012 r., sygn. III UZP 4/11, LEX nr 1108381; wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2015 r., sygn. III UK 34/15, LEX nr 1977827.

³⁸ Tak M. Poźniak-Niedzielska, G. Tylec, *Działalność naukowo-dydaktyczna na wyższej uczelni w świetle prawa autorskiego*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 5, s. 39.

³⁹ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Politechnika Lubelska, Politechnika Gdańska, Akademia Sztuki w Szczecinie, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku.

działań poprzedzających powstanie utworu⁴⁰. Zgodzić się jednak należy z twierdzeniem, że „przebieg procesu twórczego nie stanowi o cechach końcowego efektu tego procesu, tj. o jego oryginalności i indywidualnym charakterze, ponieważ o twórczym charakterze pracy autora zgodnie z art. 1 ust. 1 pr. aut. decydują właściwości utworu”⁴¹. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 29 października 1997 r., „o twórczym charakterze pracy autora można orzekać przede wszystkim na podstawie oceny właściwości, które przysługują jego utworowi w porównaniu z innymi produktami intelektualnymi; natomiast odwrócona inferencja, tj. orzekanie o twórczym charakterze produktu intelektualnego na podstawie swoistych cech jego powstawania opiera się na kryteriach intersubiektywnie niesprawdzalnych i wskutek tego nieprzydatnych w ocenach prawnych. [...] Cechy procesu powstawania wytworu intelektualnego nie są wystarczające do wyróżnienia go spośród innych rezultatów pracy intelektualnej, nie wskazują bowiem na jego swoistość (indywidualizowaną postać) w stosunku do znanych, uprzednio wytworzonych produktów intelektualnych”⁴².

Pojęcie „procesu poznawczego” jest obce prawu autorskiemu, wywodzi się bowiem z psychologii i dotyczy stanów psychicznych (odbieranie wrażeń i spostrzeganie, myślenie i procesy pamięci). Tym bardziej zatem jego weryfikacja na etapie kwalifikacji utworu naukowego może być utrudniona, a nawet – niemożliwa. W szczególności utwór naukowy nie zawsze będzie zawierał relację o procesie prowadzącym do jego powstawania, co może dotyczyć raczej prac o charakterze badawczym, polegających „na zdobywaniu nowych prawd o świecie”, w których twórca „wykonuje cały cykl czynności należących do metody naukowej”⁴³.

6) Odwołanie się do kwalifikowanego materiału stanowiącego podstawę powstania utworu i sposobu jego uzyskania – „prace twórcze oparte na oryginalnym materiale eksperymentalnym”⁴⁴.

Do przytoczonej przesłanki odnieść można uwagi poczynione w poprzednim przypadku, ponieważ jest to również kryterium odwołujące się do przebiegu

⁴⁰ Szerzej na ten temat zob. D. Sokołowska, „*Omnis definitio periculosa*”, czyli kilka uwag o zmianie paradygmatu utworu, w: *Zarys prawa własności intelektualnej*, red. M. Kępiński, t. 1: *Granice prawa autorskiego*, Warszawa 2010, s. 6–10.

⁴¹ Tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 11 stycznia 2005 r., sygn. I ACa 154/04, LEX nr 567213.

⁴² Sygn. I ACa 477/97, LEX nr 533708.

⁴³ J. Pieter, *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975, s. 15.

⁴⁴ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

procesu twórczego i jego oceny pod względem dodatkowej kwalifikacji. Ponadto eksperyment stosowany jest głównie w naukach przyrodniczych i społecznych, stanowi element metody badawczej, która zgodnie z art. 1 ust. 2¹ pr. aut. nie jest objęta ochroną. W wyroku z 30 czerwca 2005 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że nawet jeśli „wynik pracy jest częściowo zdeterminowany przez jej przedmiot oraz metody badawcze, a więc elementy wspólne dla wszystkich potencjalnych autorów, to jeżeli wybór, układ i forma opracowania mają charakter samodzielny i prowadzą do indywidualnego ukształtowania dzieła, możliwe jest uznanie go za utwór w rozumieniu prawa autorskiego”⁴⁵. Dodatkowo zastrzeżenie może budzić wymóg, by materiał eksperymentalny miał charakter „oryginalny” w sytuacji, gdy nie zdefiniowano pojęcia „materiału eksperymentalnego”, który może być zarówno obiektem badawczym, jak i efektem przeprowadzonych badań. Z kolei obiektem badawczym mogą być ludzie bądź zwierzęta, w przypadku których ocena „oryginalności” napotyka zasadnicze bariery. Zważyć też należy, że „nawet twórczy wkład członka Zespołu lub osoby biorącej udział w przeprowadzeniu eksperymentu, w wyniku czego przedstawił on w tabeli i na wykresie wynik przeprowadzonych przez siebie pomiarów, nie korzysta z ochrony przewidzianej w Prawie autorskim, ponieważ wkład ten w ostatecznej wersji opracowania tego eksperymentu traci cechy indywidualnego i samoistnego”⁴⁶.

7) Odwołanie się do celu i funkcji utworu – utwór „zorientowany na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości”⁴⁷.

Pomimo że powyższa przesłanka wyraźnie nawiązuje do definicji utworu naukowego autorstwa H. Haberstumpfa, to jednak zgodnie z art. 1 ust. 1 pr. aut. ochrona utworu jest niezależna od jego wartości i przeznaczenia. W związku z utworami „niefikcyjnymi” w orzecznictwie wyrażane są wątpliwości co do ich twórczego i indywidualnego charakteru, ponieważ utwory takie: dotyczą obiektywnie istniejącego (a więc nie „tworzonego”) stanu rzeczy, przedmiot i temat pracy są z góry ustalone, metody badawcze z reguły są znane i takie same, nieuniknione jest oparcie się na wcześniejszym dorobku. Jednakże nie budzi wątpliwości, że dopuszczona jest ochrona prawnoautorska w obrębie kategorii utworów „niefikcyjnych”, a jej przyznanie „uzależnione jest od

⁴⁵ Sygn. IV CK 763/04, LEX nr 155374.

⁴⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 marca 1996 r., sygn. I ACr 104/96, LEX nr 62572.

⁴⁷ Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Politechnika Lubelska, Politechnika Gdańska, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku.

stwierdzenia specyficznych, będących wynikiem indywidualnej kreacji autora, elementów wyrażających się w sposobie doboru i prezentacji danych oraz ich interpretacji, a także w formie osobistego i swobodnego (w pewnym chociaż zakresie) ich ujęcia⁴⁸. Jednocześnie należy zauważyć, że wymóg „zorientowania na” przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości może zostać w utworze odzwierciedlony w różnym stopniu, gdyż określenie to wskazuje na pewien rodzaj ukierunkowania, dążenia czy celu, wobec czego nie odnosi się do osiągnięcia określonego rezultatu, lecz do starań w tym zakresie.

8) Uwarunkowanie postacią (zawartością) utworu – przesłanka „odwołania do materiałów źródłowych”⁴⁹.

Podobnie jak w powyższym przypadku, wskazana przesłanka zawiera ocenę metody badawczej, wymagającej jednakże odzwierciedlenia w treści utworu. Ten aspekt z kolei wiąże się z kwestią potencjalnego wartościowania utworu w zależności od wykazania materiałów źródłowych, ich charakteru, względnie liczebności, które to kryteria są obce prawu autorskiemu. Ujęcie w utworze naukowym odwołań do materiału źródłowego (bibliografii⁵⁰) ma natomiast znaczenie dla ewaluacji jednostek naukowych. Zgodnie z § 8 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym⁵¹ monografie naukowe oraz opracowania naukowe zawierające spójne tematycznie referaty wygłoszone na konferencji lub konferencjach naukowych, zalicza się do osiągnięć naukowych i twórczych jednostki naukowej, jeżeli m.in. zawierają bibliografię naukową⁵².

⁴⁸ Zob. wyroki Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2005 r., sygn. IV CK 763/04, LEX nr 155374; z 19 lutego 2014 r., sygn. V CSK 180/13, LEX nr 1455199.

⁴⁹ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁵⁰ Bibliografia w rozumieniu językowym rozumiana jako „uporządkowany według określonych kryteriów spis książek, druków, czasopism, artykułów oraz dokumentów” (<http://sjp.pwn.pl/slowniki/bibliografia.html> proszę o datę dostępu).

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym z 13 lipca 2012 r., tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1126.

⁵² Wymienione utwory według rozporządzenia powinny spełniać łącznie następujące warunki:

- 1) stanowić spójne tematycznie, recenzowane opracowania naukowe;
- 2) zawierać bibliografię naukową;
- 3) posiadać objętość co najmniej 6 arkuszy wydawniczych;
- 4) być opublikowanymi jako książki lub odrębne tomy;
- 5) przedstawiać określone zagadnienie w sposób oryginalny i twórczy.

- 9) Uwarunkowanie w zakresie tematyki utworu – utwory „dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej”⁵³.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych⁵⁴ obszar wiedzy podlega podziałowi na 7 obszarów nauk⁵⁵, w których mieści się łącznie 18 dziedzin nauki, a następnie łącznie – 86 dyscyplin naukowych. Z kolei z art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki⁵⁶ wynika, że stopnie naukowe przyznawane są w ramach „określonej dziedziny nauki w zakresie danej dyscypliny naukowej”, a tytuł naukowy – w ramach „określonej dziedziny nauki”. Jednocześnie art. 14 ust. 1 ustawy dopuszcza interdyscyplinarne rozprawy doktorskie, a od dnia 1 października 2011 r.⁵⁷ został uchylony art. 17 ustawy, w myśl którego rozprawa habilitacyjna „powinna stanowić znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej”. Z tych względów ograniczenie tematu utworu naukowego do jednej dyscypliny naukowej należy uznać za pozbawione podstaw, a konieczność wyboru tylko jednej dziedziny naukowej oznaczałaby np. brak akceptacji dla twórczości o charakterze ekonomiczno-prawnym (połączenie dziedziny nauk ekonomicznych i nauk prawnych) czy łączących problematykę mediów i prawa (połączenie dziedziny nauk społecznych i nauk prawnych), podczas gdy wspomniane dziedziny i dyscypliny mieszczą się w obszarze nauk społecznych.

Odniesienie się w regulaminie uczelni wyższej do pojęcia dziedziny lub dyscypliny naukowej można uznawać za porządkujące, tj. wyraźnie wykluczające z pojęcia utworu naukowego utwory o tematyce niemieszczącej się w obszarze, który *de lege lata* pozwala na uzyskanie stopnia albo tytułu naukowego. Nie można jednak zbioru dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, określonych w rozporządzeniu z dnia 8 sierpnia 2011 r., uznać za dookreślenie granic nauki

⁵³ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtuskach, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁵⁴ Dz. U. nr 179, poz. 1065.

⁵⁵ Humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych, technicznych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej.

⁵⁶ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 882, z późn. zm.

⁵⁷ Ustawa z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 84, poz. 455, z późn. zm.

w sensie ogólnym i uniwersalnym, ponieważ w znaczeniu językowym nauka pojmowana jest m.in. jako „ogół wiedzy ludzkiej ułożonej w system zagadnień; dyscyplina badawcza odnosząca się do pewnej dziedziny rzeczywistości”⁵⁸. Z tego względu na gruncie ustawy o pr. aut. ograniczenie naukowego charakteru utworu do określonej tematyki, zwłaszcza ściśle skatalogowanej, pozbawione jest doniosłości prawnej.

10) Odwołanie się do wartości utworu – „porządkujący określony obszar wiedzy naukowej”⁵⁹, „krytyczny wkład”, „krytyczne opracowanie”⁶⁰.

Irrelewantność wartości utworu dla jego kwalifikacji prawnoautorskiej wynika wprost z art. 1 ust. 1 pr. aut. Krytyczny walor rezultatu działalności intelektualnej ma natomiast znaczenie dla ochrony przewidzianej dla wydań naukowych i krytycznych w art. 99² pr. aut. W tym jednak przypadku jednym z warunków ochrony i przyznania praw pokrewnych jest brak cech utworu.

11) Odniesienie się do osiągnięcia określonego efektu wcześniejszych badań – publikacje „wnoszące nowe oryginalne wyniki badawcze”, „cykl wyników badawczych”, „prezentacja wyników badań”, „zawierające oryginalne analizy lub wnioski”, oparte na „wynikach modelowania matematycznego oraz numerycznego lub prezentujące nowe metody badawcze”⁶¹.

Ukierunkowanie na osiągnięcie w utworze określonego rezultatu nie stoi w sprzeczności z art. 1 ust. 1 pr. aut., natomiast nawiązuje dodatkowo do art. 627 kc. Dzieło w rozumieniu art. 627 kc stanowiące utrwalony rezultat działalności twórczej, o indywidualnym charakterze, może być zarazem kwalifikowane jako utwór w ujęciu art. 1 ust. 1 pr. aut., z następującymi zastrzeżeniami: 1) podstawowa różnica między dziełem w ujęciu kodeksu cywilnego a utworem w rozumieniu autorskoprawnym dotyczy stopnia nasycenia pierwiastkiem twórczym oraz nadania rezultatowi indywidualnego charakteru; 2) strona podmiotowa – twórcą utworu może być każdy, nawet osoba pozbawiona zdolności do czynności prawnych, natomiast wykonanie dzieła powierza się osobie ze względu na jej

⁵⁸ <http://sjp.pwn.pl/slowniki/nauka.html> (dostęp 1.12.2016).

⁵⁹ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtuskach, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁶⁰ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

⁶¹ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

przymioty, które upewniają zamawiającego, że oznaczone dzieło będzie wykonane w sposób odpowiadający oczekiwaniom czy potrzebom (stan obiektywnej osiągalności); 3) utwór staje się przedmiotem prawa autorskiego od chwili, gdy następuje jego ustalenie, tj. gdy przybiera jakąkolwiek postać, chociażby nietrwałą, na tyle jednak stabilną, aby cechy i treść utworu wywierały efekt artystyczny⁶². W orzecznictwie przyjmuje się, że jeżeli przedmiotem umowy o dzieło ma być utwór w rozumieniu art. 1 ust. 1 pr. aut., to przedmiot oznaczenia dzieła powinien być tak określony, aby obowiązkiem przyjmującego zamówienie było dostarczenie zamawiającemu dzieła będącego rezultatem działalności twórczej, o indywidualnym charakterze, ustalonego w skonkretyzowanej przez strony postaci⁶³.

Natomiast dokonana w regulaminach kwalifikacja utworu połączona z rodzajem jego wartościowania może budzić wątpliwości na tle prawa autorskiego, zwłaszcza jeśli wymienione w regulaminie cechy utworów stanowią katalog zamknięty.

12) Powiązanie z charakterem stosunku prawnego łączącego twórcę z uczelnią – utwór „powstały w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy”⁶⁴.

Powyższa przesłanka ma charakter subiektywny i dynamiczny, ponieważ wymaga każdorazowego badania aktualnego stosunku prawnego, łączącego twórcę z uczelnią. Nie jest przy tym możliwe sformułowanie uniwersalnej odpowiedzi na pytanie, czy np. w przypadku każdego nauczyciela akademickiego pojawia się obowiązek w postaci „tworzenia utworów naukowych”. Zgodnie z art. 107 psw pracownikami uczelni są nauczyciele akademicy oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi. Z kolei nauczycielami akademickimi są: pracownicy naukowo-dydaktyczni, pracownicy dydaktyczni, pracownicy naukowci, dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej (art. 108 psw). Jedynie pracownicy naukowci i naukowo-dydaktyczni są obowiązani m.in. prowadzić badania naukowe i prace rozwojowe oraz rozwijać twórczość naukową (art. 111 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 psw). W doktrynie zauważa się, że określony w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym katalog obowiązków służy

⁶² P. Drapała, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3: *Zobowiązania*, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 220.

⁶³ W razie zawarcia takiej umowy dla oceny praw i obowiązków stron mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, a w zakresie, w którym dzieło jest utworem – przepisy o pr. aut. (wyrok Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2003 r., sygn. II CKN 269/01, LEX nr 82128).

⁶⁴ Uniwersytet Gdański, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych.

do ustalania kryteriów ocen nauczycieli akademickich (art. 132 psw), jak i do określenia naruszeń podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 139 psw)⁶⁵.

Pojęcie „rozwijanie twórczości naukowej” nie posiada swojej definicji normatywnej, jednakże nie sposób utożsamiać go z „osiąganiem określonego rezultatu w postaci utworów”, gdyż oznacza raczej proces nastawiony na progres. Zatem samo tylko dążenie do osiągnięcia rezultatu (co zdaje się leżeć w obowiązkach pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych), nie musi być tożsame z jego osiągnięciem. Brzmienie analizowanej przesłanki wykazuje związek z art. 14 ust. 1 pr. aut., w myśl którego jeżeli w umowie o pracę nie postanowiono inaczej, instytucji naukowej przysługuje pierwszeństwo opublikowania utworu naukowego pracownika, który stworzył ten utwór w wyniku wykonywania obowiązków wynikających ze stosunku pracy. Nie znosi to jednak wątpliwości odnośnie do pracowniczych obowiązków wynikających z ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

13) Odwołanie się do pozostawania w określonej strukturze organizacyjnej jednostki – pracę przygotowywaną w ramach planów działalności statutowej danej jednostki organizacyjnej (instytut, katedra, zakład), pracę tworzoną z polecenia i pod nadzorem przełożonego danego autora, powstałą w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych, na zlecenie przełożonego, przy wykorzystaniu dostępnych materiałów dydaktycznych, sprzętu i środków finansowych pracodawcy⁶⁶.

Powyższe uwarunkowania z perspektywy kwalifikacji utworu, także naukowego – należy uznać za indyferentne. Mogą mieć natomiast – częściowo – znaczenie dla ustalenia przesłanek uznania danego utworu za utwór pracowniczy w rozumieniu art. 12 pr. aut. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 października 2011 r., aby utwór miał „charakter pracowniczy” i znajdowała zastosowanie regulacja przewidziana w art. 12 pr. aut., niezbędne jest, aby stworzenie utworu nastąpiło „w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy”. Chodzi o te przypadki, gdy stworzenie danego dzieła należało do zakresu zadań (obowiązków) pracownika. Obowiązki takie mogą być sprecyzowane w samej umowie o pracę, w bezpośrednich poleceniach służbowych (jednak tylko tych, które zostały wydane w granicach obowiązków pracowniczych danego twórcy). Nie jest natomiast wystarczającą podstawą do stwierdzenia „pracowniczego charakteru” utworu posłużenie się w procesie twórczym urządzeniami lub

⁶⁵ H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 344.

⁶⁶ Warszawski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Łódzki.

materiałami należącymi do zakładu pracy, przygotowanie utworu w czasie pracy twórcy, sfinansowanie pracy twórczej przez zakład pracy lub udział w procesie twórczym innych osób zatrudnionych w tym zakładzie⁶⁷.

14) Uznanie za utwory naukowe „wyników, o których mowa w art. 86d ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym”⁶⁸.

W art. 86d psw wymienia się wyniki:

- 1) badań naukowych będących wynalazkiem, wzorem użytkowym, wzorem przemysłowym lub topografią układu scalonego, wyhodowaną albo odkrytą i wprowadzoną odmianą rośliny;
- 2) prac rozwojowych – powstałych w ramach wykonywania przez pracownika uczelni publicznej obowiązków ze stosunku pracy oraz *know-how* związane z tymi wynikami.

Należy zauważyć, że w regulaminie Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie równolegle i odrębnie w stosunku do odwołania do art. 86d psw znajduje się odniesienie do pracowniczego „projektu wynalazczego”, który zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 6 pwp oznacza wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych i projekty racjonalizatorskie. Powyższe katalogi (wyniki i projekty wynalazcze) w dużej mierze zatem pokrywają się, co może być podstawą do pytania o sens przyjętego rozwiązania.

15) Uznanie za utwór naukowy wymienionych w regulaminie przedmiotów prawa własności przemysłowej i innych dóbr intelektualnych – „wyniki badań będących wynalazkiem, wzorem użytkowym, wzorem przemysłowym lub topografią układu scalonego, wyhodowaną albo odkrytą i wprowadzoną odmianą rośliny lub wyniki prac rozwojowych powstałych w ramach wykonywania przez pracownika uczelni obowiązków ze stosunku pracy oraz *know-how* związanymi z tymi wynikami”⁶⁹.

Przedstawione rozwiązanie jest faktycznie tożsame z wcześniej przytoczonym, odnoszącym pojęcie utworu naukowego do art. 86d psw.

16) Uznanie za utwór naukowy także przedmiotu praw pokrewnych⁷⁰.

Należy zauważyć, że tego rodzaju zbliżone do siebie brzmieniowo definicje pojawiają się w regulaminach uczelni o profilu artystycznym, w których zapewne

⁶⁷ Sygn. V ACa 422/11, LEX nr 1120395.

⁶⁸ Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

⁶⁹ Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych.

⁷⁰ Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

istnieje potrzeba wyraźnego odniesienia się do przedmiotów praw pokrewnych, zwłaszcza artystycznych wykonań. Nie jest to jednak uzasadnieniem dla rozciągania pojęcia „utworu naukowego” na dobra istotnie odmienne, jakimi są przedmioty praw pokrewnych, odrębnie regulowane w ustawie o pr. aut. W tym przypadku doszło do nieadekwatności definicji – definicja jest za szeroka (zakres definiensa jest szerszy od zakresu definiendum).

17) Definiowanie pojęcia „utworu naukowego” za pomocą określenia „naukowy” – „monografia naukowa”⁷¹, „książka naukowa”⁷², „artykuł naukowy”⁷³, „referat naukowy”⁷⁴, „publikacja naukowa”⁷⁵, „ekspertyza naukowa”⁷⁶.

Przyjmuje się, że „definiowanie jest jednym ze środków eliminowania wieloznaczności”, jak i środkiem precyzowania zwrotów językowych poprzez eliminowanie nieostrości (obostrzanie)⁷⁷. Jedną z zasad definiowania jest zakaz używania w definiensie wyrażen zawartych w definiendum. W przytoczonych przykładach zaczerpniętych z regulaminów wynika częściowy błąd w definiowaniu, określane jako *circulus in definiendo* (błędne koło w definiowaniu), polegający na określaniu definiowanego wyrazu poprzez odwołanie się do niego samego i przybierający postać błędu *idem per idem*⁷⁸.

18) Uznanie za utwór naukowy także utworu niemającego charakteru naukowego⁷⁹.

W tym przypadku również zwraca uwagę nieadekwatność definicji – definicja jest za szeroka (zakres definiensa jest szerszy od zakresu definiendum), a jedynym wyróżnikiem pojęcia „utwór naukowy” jest określenie „utwór”.

⁷¹ Uniwersytet Łódzki, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk.

⁷² Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁷³ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, Politechnika Warszawska, Akademia Sztuki w Szczecinie, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁷⁴ Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁷⁵ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

⁷⁶ Akademia Sztuki w Szczecinie.

⁷⁷ S. Wronkowska, M. Zieliński, w: S. Wronkowska, M. Zieliński, *Problemy i zasady redagowania tekstów prawnych*, Warszawa, 1993, s. 115.

⁷⁸ Por. S. Lewandowski, H. Machińska, w: *Logika dla prawników*, red. A. Malinowski, Warszawa 2015, s. 66.

⁷⁹ Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku.

Zwłaszcza w regulaminie Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu pojęciem „utworu naukowego” objęto w ten sposób wszystkie utwory w rozumieniu art. 1 pr. aut., co zasadniczo przekreśliło znaczenie i sens proponowanej definicji.

Egzemplifikacja utworów naukowych w regulaminach uczelni wyższych od dnia 31 marca 2015 r.

W zależności od profilu działania uczelni w regulaminach podawane są niekiedy przykłady utworów naukowych, a mianowicie: praca doktorska, zmodyfikowana wersja pracy doktorskiej, praca będącą podstawą do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora (tzw. książka profesorska), program komputerowy, monografie i artykuły o charakterze naukowym, rozprawy, monografie, podręczniki, artykuły i referaty naukowe prezentujące wyniki badań lub porządkujące określony obszar wiedzy, książki, ekspertyzy naukowe, opisy technologii lub procedur, opisy metod, dokumentacja konserwatorska, fotografia, rysunek techniczny, projekt plastyczny (np. modele czy rekonstrukcje), projekt architektoniczny (o szczegółach stanowiących wynik badań naukowych, własnościach wytrzymałościowych), utwór wyrażony słownie (literacki, publicystyczny), utwór muzyczny, słowno-muzyczny, utwór sceniczny, sceniczno-muzyczny i audiowizualny, artystyczne wykonanie, efekty prac badawczych, opracowania o charakterze popularnym i dydaktycznym.

Niektóre uczelnie dodatkowo definiują książkę naukową jako „zwarne opracowanie z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej”⁸⁰. W kilku przypadkach pojawiła się definicja lub egzemplifikacja pojęcia „pracowniczego utworu naukowego”⁸¹. W nielicznych przypadkach wyróżniono kategorie utworu dydaktycznego, jak odrębnego od utworu naukowego – „utwór służący do przekazywania wiedzy, w szczególności konspekty zajęć, zestawy pytań kontrolnych wraz z szablonem sprawdzającym, testy weryfikujące wiedzę w tym testy poprawkowe, recenzje prac pisemnych”⁸². Pojawiała się także kategoria „utworów innych niż utwory naukowe”, jak „w szczególności materiały dydaktyczne wykorzystywane do zajęć dydaktycznych, syla-

⁸⁰ Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Politechnika Warszawska, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

⁸¹ Uniwersytet Gdański, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Politechnika Śląska.

⁸² Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk, Politechnika Warszawska.

busy, programy zajęć, ekspertyzy, w tym także o charakterze naukowym”⁸³, „prace publicystyczne, referaty i komunikaty na konferencje, sylabusy, materiały pomocnicze na zajęcia poszczególnych przedmiotów, kartograficzne, projektowe, a także bazy danych, o ile przyjęty w nich układ lub zestawienie ma charakter twórczy”⁸⁴.

Podsumowanie

Definicje utworu zawarte w 2016 r. w badanych 25 regulaminach zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji uczelni wyższych stały się podstawą do sformułowania szeregu uwag krytycznych, poczynionych przy uwzględnieniu przepisów, poglądów doktryny i judykatury prawa autorskiego. Nie oznacza to jednak całkowitego przekreślenia sensu proponowanych w regulaminach ujęć definiowania utworu naukowego. W żadnym bowiem przypadku nie pojawiała się taka kolizja pomiędzy przyjętym w prawie autorskim pojmowaniem „utworu” a proponowaną w regulaminie definicją, która polegałaby na próbie deformowania ustawowej definicji poprzez wyraźne odwołanie się najpierw do art. 1 ust. 1 pr. aut., a następnie przełamywanie tej definicji w ramach „szczególnych” przesłanek utworu naukowego. Jednocześnie jednak żadna z proponowanych w regulaminach definicji nie ma charakteru uniwersalnego i pełnego.

Poszukując uzasadnienia dla zamieszczania definicji utworów naukowych w regulaminach, zwłaszcza w formułach budzących wątpliwości na tle pojęcia utworu w prawie autorskim, można powołać się na potrzebę formułowania definicji autonomicznych, uwzględniających aspekty specyficzne dla profilu danej uczelni. Jeśli zatem nie ma konieczności interpretowania określonej definicji przy zastosowaniu przepisów prawa autorskiego (brak wyraźnego powołania w regulaminie), definicja taka powinna zostać zaakceptowana i stosowana w ramach danej uczelni wyższej. Problematyczna może okazać się dopiero konfrontacja odmiennych w badanym zakresie regulaminów różnych uczelni, np. w trakcie współpracy z innymi jednostkami akademickimi i naukowymi bądź łączenia uczelni, albo w przypadku komercjalizacji autorskich praw majątkowych. Zważyć jednak należy na nieliczne jak dotychczas przypadki zbywania przez uczelnie wyższe autorskich praw majątkowych⁸⁵.

⁸³ Politechnika Śląska.

⁸⁴ Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku.

⁸⁵ W dniu 15 stycznia 2016 r. na 20 badanych regulaminów 4 przypadki w Uniwersytecie Warszawskim (zob. M. Salamonowicz, *Prawna regulacja...*, załączniki do monografii – tabela 3).

Regulaminy zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji zawierające pojęcie „utwór naukowy” (na dzień 31 października 2016 r.)

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
1. Uniwersytet Gdański	§ 1 pkt 23 „utwór pracowniczy naukowy” – utwór stworzony przez pracownika Uniwersytetu w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w rozumieniu art. 14 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych Uniwersytetu Gdańskiego 25.06.2015 r.
2. Uniwersytet Łódzki	§ 1 pkt 9 w szczególności: pracę doktorską lub jej zmodyfikowaną wersję, pracę będącą podstawą do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora (tzw. książka profesorska), pracę przygotowywaną w ramach planów działalności statutowej danej jednostki organizacyjnej (instytut, katedra, zakład), pracę tworzoną z polecenia i pod nadzorem przełożonego danego autora, monografie naukowe, podręczniki akademickie	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Uniwersytecie Łódzkim 11.05.2015 r.
3. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	§ 4 pkt 18 prace twórcze oparte na oryginalnym materiale eksperymentalnym lub wnoszące nowe oryginalne wyniki badawcze, w szczególności: a) książki naukowe, tzn. zwarte opracowanie z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, b) artykuły naukowe porządkujące i opisujące określony obszar wiedzy naukowej lub cykl wyników badawczych	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie 22.04.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
4. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	§ 1 pkt 29 utwory stworzone przez pracownika, oparte na oryginalnym materiale eksperymentalnym lub wnoszące nowe, oryginalne treści, stanowiące rezultat naukowego procesu poznawczego, w szczególności: publikacje naukowe - zawierające oryginalne analizy i wnioski, w tym również krytyczne opracowania odwołujące się do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, inne publikacje porządkujące określony obszar wiedzy naukowej lub cykl wyników badawczych, zawierający krytyczny wkład twórcy	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 23.03.2015 r.
5. Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieyszтора w Pułtusku	§ 1 ust. 1 pkt 13 a) zwarte opracowanie z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, takie jak rozprawa, monografia, podręcznik; b) artykuły i referaty naukowe prezentujące wyniki badań lub porządkujące określony obszar wiedzy; § 1 ust. 1 pkt 14 utwór dydaktyczny – utwór służący do przekazywania wiedzy, w szczególności konspekty zajęć, zestawy pytań kontrolnych wraz z szablonem sprawdzającym, testy weryfikujące wiedzę w tym testy poprawkowe, recenzje prac pisemnych	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz zasad komercjalizacji w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieyszтора 29.05.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
6. Warszawski Uniwersytet Medyczny	<p>§ 2 pkt 4 utwór stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, który jest w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej zorientowany na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości, w szczególności zawierający opracowania z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, jak też prezentujący wyniki badań lub porządkujący określony obszar wiedzy</p> <p>§ 2 pkt 5 utwór naukowy pracowniczy – utwór naukowy, który powstał w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych, na zlecenie przełożonego, przy wykorzystaniu dostępnych materiałów dydaktycznych, sprzętu i środków finansowych pracodawcy</p>	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym 30.03.2015 r.
7. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	<p>§ 3 pkt 1.1 w szczególności każdy utwór, który stanowi rezultat naukowego procesu poznawczego skierowany na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości, wyrażony i ustalony w dowolny sposób, jeżeli odznacza się indywidualnym charakterem osobowości twórcy, w tym także opracowania o charakterze popularnym i dydaktycznym</p>	Regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu 27.02.2015 r.
8. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	<p>§ 1 pkt 7 utwór, który stanowi rezultat naukowego procesu poznawczego</p>	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji dóbr niematerialnych Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie 1.09.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
9. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	§ 1 pkt 36 prace twórcze oparte na oryginalnym materiale eksperymentalnym lub wnoszące nowe oryginalne wyniki badawcze; książki naukowe tzn. zwarte opracowanie z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej; artykuły naukowe porządkujące określony obszar wiedzy naukowej lub cykl wyników badawczych	Regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu 25.02.2015 r.
10. Uniwersytet Ekono- miczny w Poznaniu	§ 12 pkt 1.1 utwory w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; zarówno mające charakter naukowy (w tym rozprawy doktorskie i habilitacyjne), jak i niemające charakteru naukowego; a w szczególności programy komputerowe (we wszystkich formach ich wyrażenia)	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu i zasad korzystania z infrastruktury badawczej Uczelni 27.03.2015 r.
11. Politechnika Lubelska	§ 3 pkt 10 utwór stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, który w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej jest zorientowany na obiektywne przedstawienie rzeczywistości, np. artykuł, referat, monografia	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej w Politechnice Lubelskiej 30.04.2015 r.
12. Politechnika Gdańska	§ 2 pkt 1.1 utwory, które stanowią rezultat naukowego procesu poznawczego, zorientowane na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości, w tym, rozprawa doktorska lub habilitacyjna pracownika Uczelni	Regulamin zarządzania i komercjalizacji własności intelektualnej na Politechnice Gdańskiej 18.03.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
13. Politechnika Śląska	§ 5 ust. 2 pracowniczych utworów naukowych, w szczególności takich jak rozprawa doktorska, rozprawa habilitacyjna, monografie i artykuły o charakterze naukowym przysługują twórcy § 5 ust. 3 utworów innych niż wymienionych w ust. 2, takich jak w szczególności materiały dydaktyczne wykorzystywane do zajęć dydaktycznych, sylabusy, programy zajęć, ekspertyzy, w tym także o charakterze naukowym, stworzonych przez pracowników Uczelni nabywa Uczelnia z chwilą ich przyjęcia	Regulamin zarządzania własnością intelektualną na Politechnice Śląskiej 30.03.2015 r.
14. Politechnika Warszawska	§ 2 pkt 10 a) prace twórcze oparte na oryginalnych wynikach eksperymentalnych, wynikach modelowania matematycznego oraz numerycznego lub prezentujące nowe metody badawcze; b) zwarte opracowania z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, takie jak rozprawy, monografie, podręczniki; c) artykuły i referaty naukowe prezentujące wyniki badań lub porządkujące określony obszar wiedzy. § 2 pkt 11 Utwór dydaktyczny – utwór służący przekazywaniu wiedzy, w szczególności konspekty zajęć, opracowane zestawy pytań kontrolnych wraz z szablonem sprawdzającym; opracowane testy weryfikujące wiedzę w tym testy poprawkowe, recenzje pisemnych prac	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji 11.03.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
15. Akademia Sztuki w Szczecinie	§ 1 pkt 9 Pracownicze utwory naukowe – utwory pracownicze stanowiące rezultat naukowego procesu poznawczego, w szczególności takie jak książki, artykuły naukowe, ekspertyzy naukowe, pisy technologii lub procedur, opisy metod, dokumentacja konserwatorska, także takie utwory o cechach poznawczych, które mają postać fotografii, rysunku technicznego, projektu plastycznego (np. modele czy rekonstrukcje), postać projektu architektonicznego (o szczegółach stanowiących wynika badań naukowych, własnościach wytrzymałościowych)	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych Akademii Sztuki w Szczecinie 30.03.2015 r.
16. Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie	§ 2 pkt 16 utwór w rozumieniu prawa autorskiego lub przedmiot praw pokrewnych stworzony przez pracownika Akademii i stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, powstały w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w Akademii, w tym w szczególności utwór wyrażony słownie (literacki, publicystyczny), monografia, utwór muzyczny, słowno-muzyczny, utwór sceniczny, sceniczno-muzyczny i audiowizualny oraz artystyczne wykonanie	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 31.05.2016 r.
17. Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie	§ 1 pkt 15 utwór w rozumieniu prawa autorskiego lub przedmiot praw pokrewnych stworzony przez pracownika Akademii i stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, powstały w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w Akademii, w tym utwór wyrażony słownie (literacki, publicystyczny), utwór muzyczny, słowno-muzyczny, utwór sceniczny, sceniczno-muzyczny i audiowizualny oraz artystyczne wykonanie	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej, zasad komercjalizacji oraz korzystania z infrastruktury badawczej w Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie 23.05.2016 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
18. Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie	§ 2 utwory stanowiące rezultat naukowego procesu poznawczego, np. prace doktorskie, prace habilitacyjne, efekty prac badawczych	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji, a także zasad korzystania z infrastruktury badawczej Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie 31.03.2015 r.
19. Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	§ 2 pkt 15 utwór w rozumieniu prawa autorskiego lub przedmiot praw pokrewnych stworzony przez pracownika Akademii i stanowiący rezultat naukowego procesu poznawczego, powstały w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w Akademii, w tym utwór wyrażony słownie (literacki, publicystyczny), utwór muzyczny, słowno-muzyczny, utwór sceniczny, sceniczno-muzyczny i audiowizualny oraz artystyczne wykonanie	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu 25.03.2015 r.
20. Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie	§ 2 pkt 9 utwory w rozumieniu prawa autorskiego, które stanowią rezultat naukowego procesu poznawczego i które równocześnie, w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej, są zorientowane na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości W ramach utworów naukowych wyróżniamy m.in. wyniki badań w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 22 niniejszego regulaminu oraz utwory naukowe niekomercjalizowane w rozumieniu §. 2 ust. 1 pkt 23 niniejszego regulaminu § 2 pkt 22 Wyniki badań – wyniki badań będących wynalazkiem, wzorem użytkowym, wzorem przemysłowym lub topografią układu scalonego, wyhodowaną albo odkrytą i wprowadzoną odmianą rośliny lub wyniki prac rozwojowych powstałych w ramach wykonywania przez pracownika uczelni obowiązków ze stosunku pracy oraz know-how związanymi z tymi wynikami	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, wraz z regulaminem korzystania z infrastruktury badawczej Uczelni 19.03.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
21. Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	§ 2 pkt 9 oznacza wyniki, o których mowa w art. 86d ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym [...] oraz utwór w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o Prawie autorskim i prawach pokrewnych [...]. Niniejsze określenie ma zastosowanie także do pracowniczego projektu wynalazczego	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie 25.03.2015 r.
22. Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN	§ 3 pkt 1 każdy przejaw działalności naukowej o indywidualnym charakterze, udośćniony innym niż Twórca osobom (nie jest konieczne zapisanie utworu naukowego na materialnym nośniku)	Regulamin korzystania z wyników pracy intelektualnej powstałych w Instytucie Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN 26.06.2015 r.
23. Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie	§ 1 pkt 10 1) prace twórcze oparte na oryginalnych wynikach eksperymentalnych, wynikach modelowania matematycznego oraz numerycznego lub prezentujące nowe metody badawcze; 2) zwarte opracowania z odwołaniem do materiałów źródłowych, dotyczące sprecyzowanego obszaru wybranej dziedziny lub dyscypliny naukowej, takie jak rozprawy, monografie, podręczniki; 3) artykuły i referaty naukowe prezentujące wyniki badań lub porządkujące określony obszar wiedzy	Regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie 19.07.2016 r.
24. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu	§ 2 pkt 1.1 utwory naukowe, stanowiące rezultat naukowego procesu poznawczego, wyrażony i ustalony w dowolny sposób, jeżeli odznacza się on indywidualnym piętnem twórcy	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu 17.04.2015 r.

Uczelnia	Pojęcie utworu naukowego	Nazwa i data regulaminu
25. Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku	§ 2 pkt 2.1 (bez oznaczenia, że chodzi o utwory naukowe): Utwory stanowiące rezultat naukowego procesu poznawczego skierowanego na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości, wyrażone i ustalone w dowolny sposób, jeżeli odznaczają się indywidualnym wkładem twórcy, w tym także opracowania o charakterze popularnym i dydaktycznym oraz utwory niemające charakteru naukowego, także podlegające ochronie na podstawie przepisów p.a.p.p., w tym prace publicystyczne, referaty i komunikaty na konferencje, sylabusy, materiały pomocnicze na zajęcia poszczególnych przedmiotów, kartograficzne, projektowe, a także bazy danych o ile przyjęty w nich układ lub zestawienie ma charakter twórczy	Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji 26.03.2015 r.

Akty normatywne

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 666, z późn. zm.

Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r., tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1410, z późn. zm.

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 882, z późn. zm.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm.

Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 84, poz. 455, z późn. zm.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz. U. nr 179, poz. 1065.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym, tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1126.

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1198, z późn. zm.

Inne

Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3391 z 17 września 2010 r.

Wykaz orzecnictwa

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 marca 1996 r., sygn. I ACr 104/96, LEX nr 62572.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 października 1997 r., sygn. I ACa 477/97, LEX nr 533708.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., sygn. II CKN 269/01, LEX nr 82128.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 stycznia 2005 r., sygn. I ACa 154/04, LEX nr 567213.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., sygn. IV CK 763/04, LEX nr 155374.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., sygn. I CK 281/05, LEX nr 181263.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2007 r., sygn. II CSK 207/07, LEX nr 527097.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2010 r., sygn. IV CSK 359/09, LEX nr 694269.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 października 2011 r., sygn. V ACa 422/11, LEX nr 1120395.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., sygn. III UZP 4/11, LEX nr 1108381.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 r., sygn. V CSK 180/13, LEX nr 1455199.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2014 r., sygn. V CSK 202/13, LEX nr 1486990.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 września 2014 r., sygn. I ACa 574/14, LEX nr 1587351.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. III UK 34/15, LEX nr 1977827.

Literatura

Bleszyński J., *Prawo autorskie*, Warszawa 1988.

Haberstumpf H., *Zur Individualität wissenschaftlicher Sprachwerke*, Freiburg 1982.

Izdebski H., Zieliński J.M., *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015.

Logika dla prawników, red. A. Malinowski, Warszawa 2015.

Kodeks cywilny. Komentarz, t. 3: *Zobowiązania*, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013.

- Kopff A., *Dzieło sztuk plastycznych i jego twórca w świetle przepisów prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawy i Studia”, t. 36, Kraków 1961.
- Kopff A., *Wpływ postępu techniki na prawo autorskie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1988, z. 48.
- Markiewicz R., *Ochrona prac naukowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1990, z. 55.
- Pieter J., *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975.
- Poźniak-Niedzielska M., Tylec G., *Działalność naukowo-dydaktyczna na wyższej uczelni w świetle prawa autorskiego*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 5.
- Prawo autorskie i prawa pokrewne*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2011.
- Prawo autorskie i prawa pokrewne. Zarys wykładu*, red. M. Poźniak-Niedzielska, Bydgoszcz 2006.
- Salamonowicz M., *Prawna regulacja komercjalizacji własności intelektualnej publicznych szkół wyższych*, Warszawa 2016.
- Sokołowska D., „*Omnis definitio periculosa*”, czyli kilka uwag o zmianie paradygmatu utworu, w: *Zarys prawa własności intelektualnej*, red. M. Kępiński, t. 1: *Granice prawa autorskiego*, Warszawa 2010.
- Sokołowska D., *Pojęcie i postacie utworu naukowego w świetle prawa autorskiego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, nr 2.
- System prawa prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 13: *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2013.
- Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydełko, Warszawa 2014.
- Wronkowska S., Zieliński M., *Problemy i zasady redagowania tekstów prawnych*, Warszawa 1993.

THE DEFINING OF THE THE NOTION OF “SCIENTIFIC WORK” IN THE RULES OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Summary

According to the Art. 86c para. 1 point 1 of the Act of Higher Education Law of 27 July, 2005 a senate of the higher education institution passes the Rules on management of copyright, related rights and industrial rights and Principles of their commercialization.

Although that the Act does not impose an obligation on higher education institutions to define the notion of “scientific work”, all of them decided to define it. Thus an author analyses 25 definitions of “a scientific work” which are included in the Rule of the 25 different higher education institution.

The author comes to conclusion that the definitions included in 25 different Rules are not fully compatible with an Act of 4 February, 1994 on Copyright and Related Rights. Thus it is recommended to consider the analyzed definitions independently from the Act on Copyright and Related Rights and to take into consideration some specific aspects of the profile of a higher education institution.

Keywords: copyright, work, scientific work, higher education institution, the rules of the school, definition